

ОЦІНКА КРЕДИТОСПРОМОЖНОСТІ ПОЗИЧАЛЬНИКА: АНАЛІЗ ОСНОВНИХ ПІДХОДІВ

ASSESSMENT OF THE BORROWER'S CREDIT CAPACITY: ANALYSIS OF MAIN APPROACHES

УДК 336.774

DOI: <https://doi.org/10.32843/infrastruct53-24>**Солодовнік О.О.**д.е.н., доцент,
професор кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет
будівництва та архітектури**Докуніна К.І.**к.е.н.,
доцент кафедри фінансів та кредиту
Харківський національний університет
будівництва та архітектури**Solodovnik Olesia**Kharkiv National University
of Civil Engineering and Architecture**Dokunina Kateryna**Kharkiv National University
of Civil Engineering and Architecture

У статті проаналізовано визначення поняття «кредитоспроможність» та виділено два підходи до його трактування, відповідно до яких упорядковано та проаналізовано сучасні підходи до оцінки кредитоспроможності позичальника. Визначено інструменти, переваги і недоліки кожного з підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника. Аргументовано, що для отримання більш точних і об'єктивних оцінок доцільне комплексне використання різних підходів, а також їх подальше вдосконалення. Доведено, що методичне забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальника вітчизняними банками є недостатньо ефективним і потребує вдосконалення в частині розроблення інструментарію оцінки якісних характеристик кредитоспроможності позичальника. Запропоновано визначити найбільш ефективні моделі оцінки кредитоспроможності позичальника з позицій основних принципів кредитування, адаптувати їх до національних умов та імплементувати у вітчизняну банківську практику.

Ключові слова: банк, кредит, кредитний ризик, кредитоспроможність, метод, модель, оцінка, підхід.

В статті проаналізовано определение понятия «кредитоспособность» и выделены два подхода к его трактовке, согласно которым упорядочены и проанализированы современные подходы к оценке кредитоспособности заемщика. Определены инструменты, преимущества и недостатки каждого из подходов к оценке кредитоспособности заемщика. Аргументировано, что для получения более точных и объективных оценок целесообразно комплексное использование различных подходов, а также их дальнейшее совершенствование. Доказано, что методическое обеспечение оценки кредитоспособности заемщика отечественными банками является недостаточно эффективным и нуждается в совершенствовании в части разработки инструментария оценки качественных характеристик кредитоспособности заемщика. Предложено определить наиболее эффективные модели оценки кредитоспособности заемщика с позиций основных принципов кредитования, адаптировать их к национальным условиям и имплементировать в отечественную банковскую практику.

Ключевые слова: банк, кредит, кредитный риск, кредитоспособность, метод, модель, оценка, подход.

The article stipulates that ensuring the reliability of the assessments of the borrower's capacity allows to improve the quality of bank credit risk management, so the question of choosing an adequate approach to assessing the borrower's credit capacity and developing appropriate methodological support is extremely important for any bank, especially in times of financial crises. The purpose of the article is to analyse and streamline the existing approaches to the assessment of the borrower's credit capacity in order to substantiate the areas of improvement of methodological support for the assessment of the borrower's credit capacity by domestic banks. Based on the results of the analysis and generalization of the existing definitions of the concept of "credit capacity", two approaches to its interpretation are identified, according to which modern approaches to assessing the borrower's credit capacity are organized and analysed. It has been found that each of the approaches to assessing the borrower's credit capacity is based on the use of a certain set of tools and has its advantages and disadvantages. It is argued that in order to obtain more accurate and objective assessments of the borrower's credit capacity, it is expedient to comprehensively use different approaches and to improve them. It is proved that the methodological support for assessing the borrower's credit capacity, which is used by domestic banks, is not effective enough and needs to be improved in terms of developing tools to assess the qualitative characteristics of the borrower's credit capacity. To solve this problem it is necessary to identify the most effective models for assessing the borrower's credit capacity among those models that allow to assess the borrower's credit capacity from the perspective of basic lending principles, to adapt them to national conditions and implement them in domestic banking practice. This will increase the level of received assessments of the borrower's credit capacity and the development of theoretical and methodological provisions of bank management.

Key words: bank, credit, credit risk, credit capacity, method, model, assessment, approach.

Постановка проблеми. Забезпечення достовірності оцінок кредитоспроможності позичальника дає змогу підвищити якість управління кредитним ризиком банку, тому питання вибору адекватного сучасним умовам підходу до оцінки кредитоспроможності позичальника та розроблення відповідного методичного забезпечення є надзвичайно актуальними для будь-якого банку, особливо у часи фінансових криз.

Ситуація у банківському секторі України протягом останніх років характеризується високим рівнем нестабільності та невизначеності, що підвищує ризики банківської діяльності, з огляду на що вдосконалення підходів до управління кредитним

ризиком, зокрема підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника, набуває особливого значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Дослідженню теоретико-методичних і практичних аспектів оцінки кредитоспроможності позичальника присвятили свої праці багато вітчизняних та зарубіжних вчених, зокрема: Т. Белікова, В. Бордюг, В. Виговський, Л. Вдовенко, О. Вовчак, Вал. Галасюк, Вік. Галасюк, Н. Дехтяр, А. Єпіфанов, Л. Лахтіонова, Л. Меда, Т. Маркович, Т. Мельник, І. Саух, М. Пушкіна, Р. Слав'юк, І. Школьник [1–10] та ін. Високо оцінюючи здобутки зазначених та інших науковців, відзначимо, що перманентні

зміни умов провадження банківської діяльності актуалізують проблему вдосконалення існуючих та розроблення нових методичних підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника.

Постановка завдання. Метою дослідження є аналіз та впорядкування існуючих підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника для обґрунтування напрямів удосконалення методичного забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальника вітчизняними банками.

Виклад основного матеріалу дослідження. Оцінка кредитоспроможності позичальника належить до тих питань банківського менеджменту, щодо яких існує велика кількість наукових доробків, але поки що немає загальноприйнятої методики оцінки, а підходи до оцінювання остаточно не сформувалися. Однією з причин, що зумовлюють розмаїття методичних підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника, є відсутність єдиного, загальновизнаного визначення поняття «кредитоспроможність» (табл. 1).

Аналіз існуючих дефініцій поняття «кредитоспроможність» дав змогу виокремити два підходи до його трактування: 1) кредитоспроможність як спроможність позичальника повністю та у визначений строк розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями виключно у грошовій формі; 2) кредитоспроможність як наявність у позичальника передумов щодо отримання і повернення

кредиту. Ураховуючи те, що трактування базових категорій є теоретичним підґрунтям розроблення методології дослідження, у даній роботі існуючі підходи до оцінки кредитоспроможності позичальника розділено на дві групи: 1) підходи, що дають змогу оцінити і спрогнозувати фінансовий стан позичальника та його грошові потоки; 2) підходи, що дають змогу комплексно оцінити кредитоспроможність позичальника з позицій основних принципів кредитування (поверненість, строковість, платність, забезпеченість, цільовий характер).

Розподіл наявних підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника за певними підходами вже представлений у сучасній літературі з банківського менеджменту. Так, у дослідженні [8] виділено такі групи: 1) класифікаційні моделі (рейтингові (бальні) оцінки, у т. ч. системи показників та аналіз грошових потоків; прогностні моделі банкрутства, у т. ч. множинний дискримінантний аналіз та CART); 2) моделі на основі комплексного аналізу (моделі «Правило 5Сi», CAMPARI, MEMO RISK, PARSER, система 4FC, PARTS); у праці [4] виділено такі групи: 1) статистичні моделі (рейтингові методики, моделі прогнозування банкрутства); 2) моделі комплексного аналізу (моделі CAMPARI, PARTS, PARSER; моделі «Правило 6С», MEMO RISK, 4FC). Проте описаний у [4; 8] розподіл підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника не враховує диференціацію

Таблиця 1

Підходи до визначення поняття «кредитоспроможність»

Автори	Джерело	Визначення
Л.О. Вдовенко	[3]	Спроможність позичальника в повному обсязі розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями виключно в грошовій формі в установлені кредитною угодою терміни
Вал. Галасюк, Вік. Галасюк	[5]	Спроможність позичальника за конкретних умов кредитування в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями виключно грошовими коштами, що генеруються позичальником у ході звичайної діяльності
Р.А. Слав`юк	[10]	Здатність позичальника за окреслених умов кредитування в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями грошовими коштами, що генеруються ним у процесі операційної діяльності
О. Вовчак, Н. Меда	[4]	Здатність позичальника акумулювати грошові потоки, достатні для своєчасного погашення боргових зобов'язань відповідно до заздалегідь узгодженого графіка повернення кредитних коштів і сплати відсотків
В.В. Бордюг	[2]	Спроможність позичальника залучити позиковий капітал та за конкретних умов кредитування в повному обсязі й у визначений кредитною угодою термін розрахуватися за своїми борговими зобов'язаннями виключно грошовими коштами, що генеруються позичальником у ході звичайної діяльності
Глосарій банківської термінології НБУ	[11]	Наявність у позичальника (контрагента банку) передумов для проведення кредитної операції і його спроможність повернути борг у повному обсязі та в обумовлені договором строки
Словник-посібник економічних термінів	[12]	Сформована наявність передумов у позичальника щодо отримання і повернення кредиту
Л.А. Лахтіонова	[6]	Такий фінансовий стан підприємства, який дає змогу отримати кредит і своєчасно повернути його

Джерело: розроблено авторами

підходів до трактування сутності поняття «кредитоспроможність».

Зазначимо, що кожний із наявних підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника ґрунтується на використанні певного інструментарію, має свої переваги і недоліки, тому наявні підходи до оцінки кредитоспроможності позичальника не конкурують між собою, а більшість із дослідників пропонує їх комплексне використання для отримання більш точних і об'єктивних оцінок. Проаналізуємо основні підходи до оцінки кредитоспроможності позичальника відповідно до запропонованого нами групування.

До групи підходів, що дають змогу оцінити та спрогнозувати фінансовий стан позичальника та його грошові потоки, відносяться підходи, що ґрунтуються на методах аналізу фінансових коефіцієнтів, методах аналізу грошових потоків, методах прогнозування імовірності банкрутства позичальника.

Аналіз кредитоспроможності позичальника методом коефіцієнтів базується на системі кількісних показників, що характеризують різноманітні аспекти його фінансового стану, та проводиться у такій послідовності: 1) відбір фінансових коефіцієнтів, що є оптимальними для конкретних позичальників (залежно від виду економічної діяльності, розміру підприємства тощо), та встановлення їх нормативних значень, середніх значень по галузі та значень аналогічних показників по підприємствах – лідерах даної галузі; 2) розрахунок значень фінансових коефіцієнтів на основі фінансової звітності позичальника; 3) аналіз динаміки розрахованих значень фінансових коефіцієнтів за допомогою статистичних показників динаміки; 4) порівняльний аналіз коефіцієнтів позичальника з нормативними значеннями, середніми значеннями по галузі, значеннями показників провідних підприємств галузі. У процесі дослідження використовуються такі стандартні аналітичні методи, як: метод абстрактно-логічного узагальнення, нормативний метод, методи статистичного аналізу, методи порівняльного співставлення. Основними перевагами оцінки кредитоспроможності позичальника методом коефіцієнтів є його простота у використанні та формуванні інформаційного забезпечення: джерелом інформації є фінансова звітність позичальника, дані державних органів статистики та галузевих міністерств. Проте можна виділити низку недоліків, зокрема: нормативні значення окремих фінансових коефіцієнтів чітко й однозначно не визначені (у різних джерелах інформації вказуються різні нормативні значення); недостатній рівень об'єктивності показників звітності через можливість маніпулювання показниками на вищих рівнях керівництва з метою «поліпшення» балансу [4]; в умовах нестабільності середовища функціонування позичальника ретроспективні та поточні значення фінансових коефіцієнтів не

дають змоги зробити однозначний висновок щодо спроможності позичальника розрахуватися за борговими зобов'язаннями у майбутньому.

Аналіз грошового потоку – це спосіб оцінки кредитоспроможності клієнта банку, в основу якого покладено використання фактичних показників, що характеризують оборот коштів клієнта [8]. Оцінка кредитоспроможності позичальника на основі аналізу грошових потоків ґрунтується на даних щодо чистих грошових потоків у результаті операційної, фінансової та інвестиційної діяльності. Такий аналіз дає змогу об'єктивно оцінити платоспроможність позичальника, його здатність акумулювати грошові потоки, що є первинним джерелом погашення відсотків і кредиту, здатність менеджменту позичальника керувати ним так, щоб генерувати на рахунках достатню кількість грошових коштів для погашення боргів. Основні недоліки оцінки кредитоспроможності позичальника на основі аналізу грошових потоків: не враховує негрошові операції, наприклад придбання активів безпосередньо за рахунок кредиту банку (без надходження суми кредиту на рахунок підприємства, перетворення боргу на власний капітал тощо); через складність методів складання звіту про рух грошових коштів його показники часто є викривленими, що знижує точність й об'єктивність оцінок кредитоспроможності позичальника. У процесі дослідження грошового потоку використовуються такі стандартні аналітичні методи, як метод абстрактно-логічного узагальнення, методи статистичного аналізу, методи порівняльного співставлення.

Для прогнозування імовірності настання банкрутства позичальника найбільшого поширення набули моделі, що ґрунтуються на методах множинного дискримінантного аналізу, зміст якого полягає у такому: за допомогою математично-статистичних методів визначається дискримінантна функція, яка враховує коефіцієнти регресії та фактори, що характеризують фінансовий стан позичальника, на підставі якої обчислюється інтегральний показник, що дає змогу з достатньою ймовірністю передбачити банкрутство позичальника. Основними перевагами даного підходу є визначення ймовірності дефолту позичальника та уникнення суб'єктивного чинника в оцінці його кредитоспроможності. Утім, є й недоліки: для побудови адекватних регресійних моделей необхідно мати велику базу спостережень позичальників, які збанкрутіли, диференційованих за характеристиками, що впливають на їхню діяльність, наприклад за галузевою ознакою; потребують додаткового обґрунтування інтервали значень інтегрального показника ймовірності банкрутства (відповідно до сутності і змісту категорії «кредитоспроможність»); не враховуються якісні чинники діяльності позичальника. В оцінці ймовірності банкрутства підприємства найбільшого поширення набули такі

моделі, як Z-модель Альтмана, модель Чессера, модель Таффлера, модель Спрінгейта, коефіцієнт Бівера. Проте для практичного використання необхідно їх адаптувати до національних умов. Найбільш адекватною моделлю прогнозування ймовірності банкрутства українських підприємств є модель О.О. Терещенка, але вона не дає змоги реалізувати диференційований підхід в оцінці кредитоспроможності позичальника.

До групи підходів, що дають змогу комплексно оцінити кредитоспроможність позичальника з позицій основних принципів кредитування, відносяться підходи, що ґрунтуються на використанні методів експертних оцінок: бально-рейтингові методики та моделі 6 C, PARTS, CAMPARI, COPF, MEMO RISK, PARSER, 4FC та ін.

Бально-рейтингова оцінка кредитоспроможності позичальника ґрунтується на системі кількісних та якісних показників, значення яких переводяться у бали з урахуванням вагомості. Така оцінка надає можливість спрогнозувати своєчасність здійснення грошових платежів, визначити ефективність функціонування підприємства, ідентифікувати межі, в яких зменшується сума прибутку, визначити порядок погашення платежів [9]. Стандартні аналітичні методи, які використовуються у бально-рейтингових методиках оцінки кредитоспроможності позичальника: метод абстрактно-логічного узагальнення, методи експертного оцінювання, методи статистичного аналізу, методи побудови інтегральних показників, метод класифікації. Перевагами бально-рейтингових моделей є: комплексний підхід до оцінювання кредитоспроможності позичальника на підставі критеріїв, що характеризуються кількісними показниками фінансового стану позичальника та якісними показниками факторів його середовища, що дає змогу врахувати всю сукупність ризиків діяльності позичальника; простота розрахунків; можливість оцінити ймовірність невиконання позичальником його зобов'язань у майбутньому; можливість ранжувати позичальників та класифікувати (ідентифікувати) окремого позичальника залежно від його категорії (класу). Основними недоліками бально-рейтингових моделей оцінки кредитоспроможності позичальника є: складність обґрунтування критеріїв оцінювання, відбору відповідних показників та визначення їх вагомості, що потребує залучення висококваліфікованих експертів та наявності власного досвіду банку щодо кредитування певних категорій позичальників; як і будь-які інші методи експертного оцінювання, метод бального оцінювання є значною мірою суб'єктивним, тобто отримувані оцінки залежать від думки фахівців, що беруть участь в оцінюванні, та не виключають можливість принципових помилок.

Із числа моделей, які ґрунтуються на експертних оцінках аналізу економічної доцільності надання

кредиту, найбільшого поширення набули такі моделі оцінки кредитоспроможності позичальника, як: Модель «6 C» – застосовується банками США й являє собою аббревіатуру термінів, що визначають напрями оцінки: *Saracity* – здатність позичати кошти; *Character* – характер, репутація позичальника, мета кредиту; *Capital* – володіння активами, розмір та склад капіталу; *Collateral* – можливості забезпечення кредиту; *Conditions* – кон'юнктура ринку, на якому позичальник проваджує свою економічну діяльність; *Control* – відповідність кредитної заявки позичальника опису кредитної політики банку; модель PARTS, що використовується банками Великобританії і передбачає оцінювання таких характеристик, як: *Purpose* – призначення, мета; *Amount* – сума, розмір; *Repayment* – повернення боргу; *Term* – термін користування кредитом; *Security* – забезпечення, застава; модель CAMPARI, поширена у Великобританії, фокусує увагу аналітиків за такими напрямками: *Character* – репутація, характеристика позичальника; *Ability* – спроможність до повернення кредиту; *Margin* – маржа, прибутковість діяльності; *Purpose* – мета залучення кредиту; *Amount* – розмір кредиту; *Return* – умови повернення кредиту та його обслуговування; *Insurance* – забезпечення, страхування ризику кредиту; модель COPF, що застосовується банками Німеччини, передбачає оцінювання за такими напрямками, як: *Competition* – конкуренція в галузі; *Organization* – організація діяльності; *Personnel* – якість персоналу; *Finance* – фінанси, доходи. Ці моделі приділяють значну увагу аналізу таких якісних характеристик позичальника та кредитної операції, як: репутація та досвід позичальника; кон'юнктура ринку позичальника та перспективи її розвитку; якість менеджменту; наявність власного капіталу та забезпечення по кредиту; умови кредитної угоди – призначення, мета, сума і термін кредиту, умови його повернення та обслуговування. Перевагою даного підходу є всебічний аналіз кредитоспроможності позичальника, а основним недоліком – значний суб'єктивізм у формуванні суджень кредитного аналітика, що притаманно експертним оцінкам загалом.

Розглядаючи основні підходи до оцінювання кредитоспроможності позичальника, вважаємо за доцільне звернути увагу на методики проведення експрес-аналізу, що передбачають: аналіз й оцінювання обмеженої кількості показників фінансового стану позичальника, наприклад у дослідженнях [7; 9] пропонується використовувати показники фінансової незалежності, ліквідності і прибутковості; аналіз та оцінку грошового потоку, наприклад у праці [10] пропонується адаптована до вітчизняних умов методика експрес-оцінки чистих грошових потоків позичальника, що застосовується у європейських банках; оцінку забезпечення по кредиту (вид і можливість реалізації застави, спосіб страхування

кредитного ризику); оцінку спроможності погашення кредиту на підставі аналізу істотних умов кредитної угоди (мета, термін, сума кредиту, процентна ставка та комісійні тощо) [7]; аналіз кредитної історії позичальника. Основними перевагами експрес-аналізу кредитоспроможності позичальника є: простота і швидкість розрахунків; можливість використання як для банку, так і для позичальника з метою визначення доцільності встановлення ділових відносин; не потребує додаткової економічної інформації; можливість негайного вивчення кредитної пропозиції, не вдаючись до більш вартісного і тривалого у часі поглибленого аналізу кредитоспроможності позичальника. Основним обмеженням експрес-аналізу, що впливає на об'єктивність оцінки кредитоспроможності позичальника, є потреба формування науково обґрунтованої системи показників, яка б дала змогу реалізувати диференційований підхід до оцінки кредитоспроможності різних груп позичальників.

Сьогодні українські банки здійснюють оцінку кредитоспроможності позичальників на основі власних методик, які розробляються з урахуванням вимог Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями, затвердженого Постановою Правління НБУ № 351 від 30.06.2016 [13]. Підходи, визначені цим Положенням, ґрунтуються на принципах і рекомендаціях Базельського комітету з банківського нагляду, включаючи застосування компонентів кредитного ризику (EAD – експозиція під ризиком, PD – імовірність дефолту боржника/контрагента, LGD – втрати в разі дефолту). Основну роль в оцінці кредитоспроможності позичальника відповідно до офіційного підходу відіграють: показник імовірності дефолту боржника, що визначається на основі дискримінантних моделей, які диференційовані за видом економічної діяльності й розміром підприємства боржника, періодично оновлюються НБУ (останнє оновлення відбулося згідно з Постановою Правління НБУ «Про затвердження змін до деяких нормативно-правових актів Національного банку України» від 07.11.2019 № 132) та дають змогу ідентифікувати позичальника за класом боржника; показник рівня повернення боргу за активом за рахунок реалізації забезпечення та інших надходжень, що визначається з урахуванням прийнятності та ліквідності забезпечення. Утім, даний підхід має слабину – орієнтується лише на кількісні показники оцінки фінансового стану позичальника, що, як було зазначено вище, не дає змоги здійснити всебічну оцінку кредитоспроможності позичальника.

Водночас у пп. 2 п. 13 Постанови Правління НБУ № 351 [13] визначено, що під час оцінювання кредитного ризику мають ураховуватися: кредитна історія боржника; інформація щодо репутації, якості менеджменту, зловживань і шахрайства

боржника; відповідність мети кредитної операції профілю господарської діяльності боржника; ступінь взаємозв'язку банку з боржником; макро- та мікроекономічні чинники, що впливають на фінансовий стан та/або бізнес-діяльність боржника, поточний стан економіки та стан галузі, до якої належить боржник; залежність діяльності боржника від (специфічних) ринків постачання/збуту продукції/послуг; фактори ризику, пов'язані з об'єктом кредитування; схильність боржника до діяльності в нових, високоризикових сферах діяльності; ступінь впливу групи юридичних осіб під спільним контролем або групи пов'язаних контрагентів на фінансовий стан боржника – юридичної особи тощо. Натомість чітких рекомендацій щодо аналітичної діяльності банків за цими напрямками та способу інтегрування отримуваних оцінок з оцінками фінансового стану позичальника у Постанові Правління НБУ № 351 немає. Як наслідок, вітчизняні банки під час формування судження щодо доцільності коригування класу боржника з урахуванням впливу зазначених чинників стикаються з проблемами методологічного характеру. Свідченням недостатньо високої якості методичного забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальника, що використовується вітчизняними банками, є надзвичайно висока частка непрацюючих кредитів (NPL). За даними НБУ, станом на початок 2021 р. частка NPL в Україні становила 41% [14], що майже у шість разів перевищує критичний рівень і є нині найбільшою загрозою банківській безпеці України.

Висновки з проведеного дослідження. За результатами аналізу та узагальнення існуючих визначень поняття «кредитоспроможність» виділено два підходи до його трактування, відповідно до яких упорядковано та проаналізовано сучасні підходи до оцінки кредитоспроможності позичальника. Установлено, що кожен із підходів до оцінки кредитоспроможності позичальника ґрунтується на використанні певного набору інструментів та має свої переваги і недоліки. Аргументовано, що для отримання більш точних і об'єктивних оцінок кредитоспроможності позичальника доцільне комплексне використання різних підходів, а також їх подальше вдосконалення. Доведено, що методичне забезпечення оцінки кредитоспроможності позичальника, яке використовується вітчизняними банками, є недостатньо ефективним і потребує вдосконалення в частині розроблення інструментарію оцінки якісних характеристик кредитоспроможності позичальника. Для вирішення цього завдання необхідно визначити найбільш ефективні моделі оцінки кредитоспроможності позичальника з числа тих моделей, які дають змогу оцінити кредитоспроможності позичальника з позицій основних принципів кредитування, адаптувати їх до національних умов та імплементувати у вітчизняну банківську практику. Це сприятиме підвищенню

рівня отримуваних оцінок кредитоспроможності позичальника та розвитку теоретико-методичних положень банківського менеджменту.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Белікова Т.В., Пушкіна М.С. Методи аналізу якості кредитного портфеля банку. *Економіка. Фінанси. Право*. 2020. № 4/1. С. 35–40.
2. Бордюг В.В. Теоретичні основи оцінки кредитоспроможності позичальника банку. *Вісник університету банківської справи НБУ*. 2008. № 3. С. 112–115.
3. Вдовенко Л.О. Економічна сутність та значення кредитоспроможності підприємств. URL: <http://magazine.faaf.org.ua/ekonomichna-sutnist-ta-znachennya-kreditospromozhnosti-pidpriemstv.html> (дата звернення: 22.03.2021).
4. Вовчак О., Меда Н. Модернізація підходів до оцінки кредитоспроможності позичальників банків. *Вісник НБУ*. 2013. № 12. С. 11–15.
5. Галасюк Вал., Галасюк Вік. Проблеми оцінки кредитоспроможності позичальників. URL: <https://galasyuk.com/wp-content/uploads/2017/12/credit2.pdf> (дата звернення: 22.03.2021).
6. Лактіонова Л.А. Аналіз фінансової стійкості суб'єктів підприємницької діяльності : монографія. Київ : Знання, 2013. 1091 с.
7. Маркович Т.Г. Оцінка комерційними банками кредитоспроможності підприємств-експортерів : автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.09. Житомир, 2019. 21 с.
8. Оцінка кредитоспроможності та інвестиційної привабливості суб'єктів господарювання : монографія / А.О. Єпіфанов та ін. Суми : УАБС НБУ, 2007. 286 с.
9. Саух І.В., Виговський В.Г. Аналітичне забезпечення кредитоспроможності позичальника. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7210> (дата звернення: 22.03.2021).
10. Слав'юк Р.А. Оцінювання кредитоспроможності позичальника: досвід Польщі. URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/82.pdf (дата звернення: 22.03.2021).
11. Глосарій банківської термінології. Національний банк України. URL: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=124734&cat_id=124733 (дата звернення: 22.03.2021).
12. Словник-посібник економічних термінів / О.М. Дрозд та ін. ; за ред. Т.Р. Кияка. Київ : Academia, 2010. 264 с.
13. Постанова Правління НБУ «Про затвердження Положення про визначення банками України розміру кредитного ризику за активними банківськими операціями» від 30.06.2016 № 351. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (дата звернення: 22.03.2021).
14. Рівень непрацюючих кредитів (NPL). Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (дата звернення: 22.03.2021).

REFERENCES:

1. Belikova T.V., Pushkina M.S. (2020) Metody analizu yakosti kredytnoho portfelia banku [Methods of analysis of the strength of the bank's loan portfolio]. *Economy. Finances. Right*, no. 4/1, pp. 35–40.

2. Bordiuh V.V. (2008) Teoretychni osnovy otsinky kredytopromozhnosti pozychalnyka banku [Theoretical bases for assessing the creditworthiness of the bank borrower]. *Bulletin of the University of Banking of the NBU*, no. 3, pp. 112–115.

3. Vdovenko L.O. Ekonomichna sutnist ta znachennia kredytopromozhnosti pidpriemstv [Economic essence and importance of creditworthiness of enterprises]. Available at: <http://magazine.faaf.org.ua/ekonomichna-sutnist-ta-znachennya-kreditospromozhnosti-pidpriemstv.html> (accessed 22 March 2021).

4. Vovchak O., Meda N. (2013) Modernizatsiia pidkholdiv do otsinky kredytopromozhnosti pozychalnykiv bankiv [Modernization of approaches to assessing the creditworthiness of bank borrowers]. *Bulletin of the NBU*, no. 12, pp. 11–15.

5. Halasiuk Val., Halasiuk Vik. Problemy otsinky kredytopromozhnosti pozychalnykiv [Problems of assessing the creditworthiness of borrowers]. Available at: <https://galasyuk.com/wp-content/uploads/2017/12/credit2.pdf> (accessed 22 March 2021).

6. Lakhtionova L.A. (2013) Analiz finansovoi stiikosti subiektiv pidpriemnytskoi diialnosti [Analysis of financial stability of business entities]. Kyiv: Knowledge. (in Ukrainian)

7. Markovych T.H. (2019) Otsinka komertsiiinymy bankamy kredytopromozhnosti pidpriemstv-eksporteryv [Assessment by commercial banks of the creditworthiness of exporting enterprises]. Zhytomyr. (in Ukrainian)

8. Yepifanov A.O., Dekhtiar N.A., Melnyk T.M., Shkolnyk I.O. and others (2007) Otsinka kredytopromozhnosti ta investytsiinoi pryvabyvosti subiektiv hospodariuvannia [Assessment of creditworthiness and investment attractiveness of business entities]. Sumy: UABS NBU. (in Ukrainian)

9. Saukh I.V., Vyhovskiy V.H. Analitichne zabezpechennia kredytopromozhnosti pozychalnyka [Analytical support of the borrower's creditworthiness]. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7210> (accessed 22 March 2021).

10. Slaviuk R.A. Otsiniuvannia kredytopromozhnosti pozychalnyka: dosvid Polshchi [Assessing the borrower's creditworthiness: the experience of Poland]. Available at: http://www.market-infr.od.ua/journals/2018/19_2018_ukr/82.pdf (accessed 22 March 2021).

11. Hlosarii bankivskoi terminolohii [Glossary of banking terminology]. Available at: https://old.bank.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=124734&cat_id=124733 (accessed 22 March 2021).

12. Kuyak T.R. (ed.) (2010) Slovyk-posibnyk ekonomichnykh terminiv [Dictionary-guide of economic terms]. Kyiv: Academia House. (in Ukrainian)

13. Postanova Pravlinnia NBU «Pro zatverdzhennia Polozhennia pro vyznachennia bankamy Ukrainy rozmiru kredytnoho ryzyku za aktyvnymy bankivskymy operatsiiamy» vid 30.06.2016 r. № 351 [Resolution of the NBU Board “On Approval of the Regulations on Determining the Amount of Credit Risk on Active Banking Transactions by Banks of Ukraine” dated June 30, 2016 no. 351]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0351500-16#Text> (accessed 22 March 2021).

14. Riven nepratsiuiuchykh kredytiv (NPL) [Level of non-performing loans (NPL)]. URL: <https://bank.gov.ua/ua/stability/npl> (accessed 22 March 2021).